

ПРИНЦИПИ НА МЕДИАЦИЯТА

Медиацията стъпва на 5 основни принципа. Липсата или нарушаването на който и да било от тях, води до промяна в самата процедурата и тя вече не е медиация. Би могла да бъде форма на преговори, на консултиране, но не и медиация.

Затова е важно да ги познаваме и спазваме в процедурите по медиация, които водим. Полезно е да се знаят и от потенциалните бъдещи страни. Това би спестило голяма част от притесненията и съпротивите при участието в един по-малко познат процес.

Принципите са посочени в Закона за медиацията. По-голямата част от тях са международно възприети и присъстват в правната рамка на медиацията в повечето държави по света, които имат такава уредба.

Принципите са:

- Доброволност
- Равнопоставеност
- Неутралност
- Безпристрастност
- Поверителност

ДОБРОВОЛНОСТ

Доброволността е принцип, който се проявява по време на цялата процедура по медиация - от нейното начало, до приключването ѝ. Наблюдаваме различни прояви на принципа на доброволността в различните етапи на медиацията.

Чл. 2 от Закон за медиацията

„Медиацията е **доброволна** и поверителна процедура за извънсъдебно разрешаване на спорове, при която трето лице - медиатор, подпомага спорещите страни да постигнат споразумение.“

Страните участват в процедурата по своя воля и могат по всяко време да се оттеглят. Този принцип дава гаранции, че в случай на прекратяване на процедурата от някоя от страните, това няма да влече последици за нея.

Откриването на процедурата по медиация не е възможно без доброволната воля на страните, изразена устно или писмено.

Наредба № 2 ОТ 15 МАРТ 2007 Г. на Министъра на правосъдието

Чл.24 Медиаторът изисква от страните да изразят писмено или устно своето съгласие за участие, след като се убеди, че те са разбрали същността и последиците от медиацията.

При съгласие **и на двете страни**, в процедурата по медиация могат да участват и адвокати, други експерти и трети лица.

Спорещите страни сами **избират медиатора**, който ще проведе процедурата по медиация. Изборът на медиатор, съответно нежеланието определено лице да участва в процедурата, като медиатор, е също израз на този съществен принцип.

Чл. 5 от Закон за медиацията

„Страните имат равни възможности за участие в процедурата по медиация. **Те участват в процедурата по своя воля и могат по всяко време да се оттеглят.**“

Чл. 6 (2) от Закон за медиацията

В процедурата по медиация всички въпроси се уреждат по **взаимно съгласие** на страните.

Чл. 11(1) от Закон за медиацията

Процедурата по медиация **започва по инициатива на страните** по спора, като всяка от тях може да направи предложение за разрешаване на спора чрез медиация.

Предложение за медиация може да направи всяка от страните по спора, както и съда или друг компетентен орган, пред който спорът е отнесен за решаване. Но това предложение трябва да бъде прието от насрещната страна. При несъгласие, процедурата не се открива и провежда.

Чл. 14. (1)от Закон за медиацията

Медиацията се спира:

1. **По общо съгласие** на страните или по искане на една от страните;

Чл. 15. (1) от Закон за медиацията

Процедурата по медиация се прекратява:

2. **по взаимно съгласие** на страните;

Процедурата може да бъде спряна (чл. 14, ал. 1, т. 1 от ЗМ) или прекратена (чл. 15, ал. 1, т. 2 и 3 от ЗМ) във всеки един момент, без това да влече каквито и да било последици за страната, която го е поискала.

Чл. 16. (1)

Съдържанието и формата на споразумението **се определят от страните**.

Решението на спора се постига от страните доброволно. На принципа на доброволността се основава и завършващия акт на медиацията – споразумението.

Медиаторът от своя страна е длъжен да осигури условия споразумението между страните да се постигне по взаимно съгласие и с разбиране на договореностите в него (чл. 26 от Наредбата на министъра на правосъдието).

РАВНОПОСТАВЕНОСТ

Чл. 5 от Закон за медиацията

„Страните имат равни възможности за участие в процедурата по медиация. Те участват в процедурата по своя воля и могат по всяко време да се оттеглят.“

Принципът на равнопоставеността означава, че страните имат равни възможности за участие в процедурата по медиация **през всички нейни етапи.**

Равнопоставеността се гарантира чрез осигуряване на равни възможности за участие в процедурата- при срещите с медиатора, в изслушването и обсъжданията, при участието на правни помощници на страните. За спазването на този принцип следи медиаторът. Той е част от ефективното водене на процедурата.

НЕУТРАЛНОСТ И БЕЗПРИСТРАСТНОСТ

Чл. 6 от Закон за медиацията

(1) Медиаторът не проявява пристрастие и не налага решение по спора.

(2) В процедурата по медиация всички въпроси се уреждат по взаимно съгласие на страните.

Неутралност

Неутралността винаги е **по отношение на изхода от спора.** Медиаторът не следва да има интерес от начина, по който спора би бил решен. В случай на съмнение относно неутралността на медиатора, ако той сам не подаде отвод, с право да поиска отвод на медиатора разполага всяка една от страните, участващи в процедурата.

Безпристрастност

Безпристрастността е принцип свързан с **отношението на медиатора към страните.** Медиаторът не може да има пристрастие към някоя от страните, чиито спор управлява. В случай на съмнение относно безпристрастността на медиатора, ако той сам не подаде отвод, с право да поиска отвод на медиатора разполага всяка една от страните, участващи в процедурата.

В случай, че медиаторът познава някоя от страните, той е длъжен да ги информира в началото на първата обща среща, като посочи всички обстоятелства, които могат да породят в страните основателни съмнения относно неговата безпристрастност и неутралност, вкл. когато медиаторът е лице, което: е съпруг или роднина по права линия, по съребрена линия или по сватовство на някоя от страните или на неин представител; живее във фактическо съпругеско съжителство със страна по спора; бил е представител

или пълномощник на страна по спора; съществуват други обстоятелства, които пораждат основателно съмнение в безпристрастността на Медиатора.

Медиаторът дава възможност на страните да решат неговото оставане в процедурата, като медиатор или заменянето му с друг медиатор от списъка към центъра по медиация.

ПОВЕРИТЕЛНОСТ

Чл. 7 от Закон за медиацията

„(1) Разискванията във връзка със спора са поверителни. Участниците в процедурата по медиация са длъжни да пазят в тайна всички обстоятелства, факти и документи, които са им станали известни в хода на процедурата.

(2) Медиаторът не може да бъде разпитван, като свидетел, за обстоятелства, които са му доверени от участниците и имат значение за решаването на спора - предмет на медиацията, освен с изричното съгласие на участника, който му ги е доверил.

(3) Изключение от поверителния характер на медиацията се допуска в случаите, когато:

1. това е необходимо по съображения за нуждите на наказателния процес или свързани със защитата на обществения ред;
2. трябва да се осигури закрилата на интересите на деца или да се предотврати посегателство над физическата или психическата неприкосновеност на определено лице, или
3. разкриването на съдържанието на споразумението, постигнато в резултат на медиация, е необходимо за прилагането и изпълнението на същото споразумение.

Поверителността е основен принцип в процедурата по медиация. Тя е и една от най-големите предимства на медиацията.

Съгласно чл. 4 от Европейския етичен кодекс за медиатори, медиаторът е длъжен да пази в тайна всички обстоятелства, факти и документи, които са му били поверени или са му станали известни в процедурата по медиация, включително фактът, че медиацията ще се състои или че вече се е състояла. Медиаторът е длъжен да съхранява грижливо документацията по случаите. Същото задължение имат и сътрудниците на медиатора.

Задължението на медиатора да спазва професионалната тайна продължава неограничено във времето и след прекратяване на функциите му като медиатор (чл. 33 от Наредбата на министъра на правосъдието).

Поверителността в процедурата по медиация сме разделили условно в **2 групи**:

- **Вътрешна** поверителност и
- **Външна** поверителност

Вътрешната поверителност е свързана със спазването ѝ **от участниците** в процедурата по медиация. Медиаторът не може да съобщава на другите участници в процедурата обстоятелства, които се отнасят само до една от страните по спора, без нейното съгласие.

Външната поверителност дава гаранции по отношение на **външни за процедурата лица**- участниците в процедурата са длъжни да пазят в тайна всички обстоятелства, факти и документи, които са им станали известни в хода на процедурата.

Поверителността се гарантира по няколко начина:

-**Страните и медиаторът/медиаторите** подписват **споразумение** за медиация, в което се съдържа клауза за поверителност на процедурата и ангажимент за спазването ѝ.

-**Адвокатите, експертите или третите лица**, които участват в процедурата, подписват **декларация** за поверителност.

-Медиаторът не може да бъде разпитван, като свидетел, за обстоятелства, които са му доверени от участниците и имат значение за решаване на спора-предмет на медиацията, освен с изричното съгласие на участника, който му ги е доверил. Изключение от поверителния характер на медиацията се допуска при изрично изброени в закона случаи, свързани например с нуждите на наказателния процес, защита на общественения ред, закрила на интересите на деца, предотвратяване на насилие, и т.н.

Например при провеждаща се проверка или ревизия от орган по приходите по реда на Данъчно-осигурителния процесуален кодекс медиаторът може да откаже да даде писмени обяснения относно факти и обстоятелства, които са му станали известни във връзка с дейността му като медиатор, защото по закон е длъжен да ги пази, като професионална тайна (вж. чл. 58, ал. 2 от ДОПК).

NB!

Принципите на медиацията са взаимосвързани и се допълват един друг. Не може да става въпрос за каквато и да било градация по важност.